

DER. KVINNER en tid og et rom ER. NORMEN

Kvinner på tvers er først og fremst en idé, en måte å jobbe på. Ideen om at samarbeid mellom fagforeninger, klubber, kvinneorganisasjoner – på tvers, utenfor systemet – formelt og uformelt, er nødvendig for å slå gjennom med kvinners interesser – i smått og stort.

Kvinner på tvers konferansen holdt i høst var et tydelig uttrykk for denne ideen. Samarbeidet på tvers av norske kvinner og innvandrerkvinner ble synlig for oss alle gjennom rapporten til Norsk Sykepleierforbund, lagt fram av Grace Baffoe og Safia Abdi, Goggi Sæter og Eli Ljunggren. De satte søkelys på den synlige, men først og fremst den usynlige diskrimineringa av kvinner med annen hudfarge. Grace og Safia ga den egne stemmer og lærte oss mer om hvordan våre egne handlinger ser ut: Hvor grunnleggende det er å oppfatte seg som og bli behandlet som en fremmed, uten å kjenne kodene eller få mulighet til å lære dem. De lærte oss hva vi tillater oss å spørre innvandrerkvinner om, hvordan vi ser på oss selv som individer, men behandler innvandrere som gruppe.

Både Grace og Eli understreket at dette ikke handler om å være snill og storsinnet i forhold til minoriteter. Det handler om menneskesyn, og jeg vil føye til kvinnesyn, om likeverd og respekt. Det handler om majoriteten, om at fordommer og avstand står i veien for vår felles styrke i kampen for bedre forhold både på arbeidsplassene og i samfunnet og mot all rasisme.

I OG UTENFOR ARBEIDSLIVET
Vi ble på konferansen lørdag minnet om at ikke alle kvinner er i arbeidslivet. Det ble spurt hva som ville skje med det frivillige arbeidet

her i landet om alle hadde vært i fulltidsarbeid. Det ble reagert på utsegn om at det nå måtte bli slutt på økningen i antallet uføretrygdede, også de som mottar trygd gjør verdifull innsats for samfunnet.

Ebba Wergeland snakket om helsetperspektiv på dagens arbeidsliv. Hun understreket i sitt innlegg å ta alvorlig på hva vi sier så vi ikke uten å vite om det adopterer motstandernes språkbruk. Istedenfor stadig å snakke om behovet for nedgang i antall uføretrygdede og antall som mottar sykepenger, må vi bry oss om virkelige tiltak for å redusere uførhet og sykелighet. Det er ikke samme sak. Slik debatten føres i dag, stemples de som mottar slike ytelsler. Sykefraværs- og andre kampanjer er også hjernevaskkampanjer som skal få oss til å tenke på premissene til arbeidsgiverne. Ebba avlivet også myten om at trygdepengene går i et svart hull – det går inn i økonomien gjennom kjøp av varer og skatt og er nødvendige for at hjulene skal gå rundt.

Hun understreket nettopp menneskesynet som ligger under gode, solidariske trygdeordninger. Likeverd og respekt, og erkjennelse av at i dag hjelper de deg, i morgen meg. Disse trygdeordningene er sårbare for medie- og politikerkampanjer mot utsatte grupper som eneforsørgere og uføretrygdede og påstander om skoft og misbruk. Jeg vil også her føye til at det også dreier seg om kvinnesyn, jf. mistenkeliggjøring av kvinner som er eneforsør-

gere.

Ebba hadde innvendinger mot konferansens tittel: Det brutale og grådige arbeidslivet – fordi det mander fram et monster. Ebba minte oss om at utviklingen i stedet er menneskeskapt – og derfor kan endres av mennesker.

Det er ikke lett, men noen oppgaver er klare. Vi må allerede nå få fram at LO og NHOs målsetting om 20 prosent reduksjon av sykefraværet de neste 4 år bare er mulig dersom en er villig til å stenge kvinner og de over 50 år ute fra arbeidslivet. Vi vil ikke la oss hjernevaske.

Vi må føre like hard kamp til forsvor for arbeidervernet som vi gjør for sykelønna. Vi må øke beredskapen lokalt og sentralt mot endringer som på sikt undergraver kollektive rettigheter.

Både Ebba Wergeland og Ulla Brit Lilleås som snakket om prosjektet Tretthetens tid, la vekt på konsekvensene for kropp og helse av økt arbeidsintensitet. Det dreier seg om det stadige presset for å gjøre mer på kortere tid. Vi bør derfor føye til en ekstra «på tvers»: av hode og kropp.

HODE OG KROPP

Safia sørget med sine sanger, dikt og dans for at denne konferansen talte til både hode og kroppen, tanker og følelser.

Ulla Brit pekte på hvordan ulike arbeidssituasjoner og yrker setter seg i kroppene våre. Den vanlige ar-

beidsintensiteten er i dag så sterk at det sykelige normaliseres; det regnes som normalt å gå på jobb med ulike former for smerter. Arbeidslivet gir ikke rom for pauser og sosial kontakt på jobben eller for sykefravær som kan bidra til å gi pusterom. Vi var mange som kjente oss igjen. Dette er ikke et privat problem, det er ikke spørsmål om «å bli flinkere» til å ta pauser – eller få enda mer dårlig samvittighet for at vi ikke klarer det heller. Det krever en felles diskusjon om organisering av pusterom i arbeidslivet, om bedre bemanning/bekvinning og om hele organiseringen av arbeidsliv og samfunn. Det kan være en innfallsvinkel til en annen utforming både av kropp og kjønn.

Ulla Brit reiste spørsmål om det hun kalte den korte norske arbeidslivet, og det ble i debatten stilt spørsmålsteget ved om 6 timers arbeidsdag bare ville øke presset ytterligere. Jeg tenker at analysen av de kroppslige konsekvensene av dagens arbeidstidsorganisering gir en ny dimensjon til diskusjonen om 6-timersdagen. Som en diskusjon om en annen måte å organisere arbeidsliv og samfunn på der andre sider av livet enn et supereffektivt lønnsarbeid har en plass. Og der felles grenser for normalarbeidsdagen er et vern mot arbeidsgivernes – og i en del yrker også ansattes egen – jakt på å få mest mulig gjort på kortest mulig tid.

Sølvi Slørdahl og Maren Rismyhr presenterte De factos rapport: Tida

er inne – nye muligheter for 6-timersdagen. De trakk bl.a. fram nettopp det økende presset i arbeidslivet og de store helsekonsekvensene dette får særlig for kvinner og arbeideryrker. 6-timersdagen (6 timers normalarbeidsdag) vil være et reelt tiltak for å hindre økt utstøting av langtidssyke, uføre og eldre.

En viktig del av rapporten går gjennom ulike økonomiske analyser og konkluderer med at innføring av 6-timersdagen ikke vil ha økonomiske virkninger som skulle by på vesentlige problemer å innpasse i norsk økonomi. I forbindelse med diskusjon av 6-timersdagen i offentlig sektor, anslår rapporten at kvinnene, med sin lave lønn, subsidierer kommune-sektoren med, forsiktig anslått, 9 milliarder kroner årlig. Og den reiser spørsmålet om det er tid for å gi noe tilbake.

MANNSYRKER OG KVINNEYRKER

I arbeidsgruppa og på konferansene til Kvinner på tvers er det som regel kvinner i kvinneyrker som har dominert, og det er kanskje ikke så rart. Ekstra gledelig er det derfor å høre fra kvinnenettverket i den internasjonale transportarbeiderføderasjon (ITF) som i stor grad består av kvinner i mannsyrker. Det er flott å høre om slike kvinnenettverk. De kommer også fra yrker som kanskje har mest direkte kontakt med globalisering og internasjonal konkurranse. Arbeidsgruppa i Kvinner på tvers håper på et samarbeid, slik at transportkvinnenettverket skal kunne være med å prege problemstillingene på neste konferanse.

OFFENTLIG OG PRIVAT SEKTOR.

Helt fra starten på Kvinner på tvers har det vært en målsetting å ha med kvinner både fra offentlig og privat sektor for å bygge bru over et viktig skille der det er stor avstand – kanskje først og fremst av mangel på kjennskap til hverandre.

Lørdag kom skillet opp i forbindelse med diskusjonen om 6-timersdagen. Innlederen hadde en formulering om at 6-timersdagen kanskje ville føre til tap av noen arbeidsplasser,

men at det var en pris en måtte betale. Dette provoserte på vegne av et yrke i stor fare for å miste arbeidsplasser til andre land; det er ikke noe en kan ta lett på. Ikke alle ønsket å prioritere kravet om 6-timersdag.

Uenighet om 6-timersdagen er et godt utgangspunkt for diskusjon. Samtidig deler vi samme dilemma – enten det er høyere lønn, 6-timersdag eller andre krav som koster penger, blir vi møtt med argumentet om at vi priser oss ut av markedet. I privat sektor risikerer en nedlegging eller utflytting, i offentlig sektor privatisering, og på begge områder er konkurranseutsetting moderne. Det er en stor felles utfordring å finne måter å slåss mot dette på, vi har under ingen omstendigheter mulighet til å konkurrere med lønn og arbeidsforhold i store deler av verden, og vi må unngå at vi konkurrerer ved å underby hverandre.

HOVEDSAMMENSLUTNINGER

Motstanden mot Stabelutvalgets forslag om begrensninger i streikeretten ble tydelig dokumentert – på tvers – i debatten etter Ingse Stabels presentasjon av utvalgets syn på forhandlingssystemet ved tariffoppgjørene. Inger-Grete Sjuve Berg fra Norsk Kabinforening, Bård Hogstad fra Fellesorganisasjonen, Bente Sabel fra Norsk Journalistlag og Hanne Hermansen fra Norsk Helse- og Sosialforbund var alle enige om at forslagene om å gi riksmeklingsmannen rett til å pålegge uravstemninger og rett til å kople avstemninger av alvorlige anslag mot organisasjonsfriheten og streikeretten. Bente Sabel sa det slik: Det er i praksis slik at arbeidsgiverne har styringsrett 364 dager i året. På den 365. har arbeidstakerne en reell makt gjennom streiketruassel når deres tariffavtale er brakt til utløp. Hvis Stabelutvalget får det som det vil, kan arbeidsgiverne ta tilbake styringsretten på den 356. dagen også.

I motstanden mot Stabelutvalget ligger en viktig mulighet for bredt samarbeid – kanskje den aller viktig-

ste utfordringen for kvinnelønnskampen foran tariffoppgjøret i 2002. Samtidig er det ulike syn innfor LO. I debatten kom det en oppfordring til å utfordre Gerd Liv Valla på dette spørsmålet – en utfordring deltakerne fikk med seg hjem.

Kvinner på tvers jobber for enhet i mellom ulike kvinnedominerte fagforeninger i kampen for å heve kvinnelønna og oppnå likelønn. Vi tror vi oppnår mest ved å stå sammen. Samtidig vil vi forsvare medlemmene i hver enkelt organisasjons rett og mulighet til å slåss for sine krav.

KVINNE- OG FAGBEVEGELSEN

For Kvinner på tvers er dette den grunnleggende tanken – at to store historiske kamptradisjoner må føres sammen og at det av dette må skapes bevissthet, ideer, organisering og kampformer som gjør det mulig for kvinner å vinne fram med sine kampsaker. Ikke i motsetning til mennene i fagbevegelsen, men som en egen sjølstendig kraft til beste for alle undertrykte.

Kravet om 6-timersdagen er et godt eksempel. Kortere arbeidstid har sammen med høyere lønn historisk vært fagbevegelsens kjernekrav. Samtidig som kvinnebevegelsen har reist det som et krav om et arbeidsliv der kvinner har en likeverdig plass.

I en slik bevegelse må det være plass for alle typer saker som er viktige for kvinner.

Jorun Gulbrandsen fra Kvinnefronten bidro med viktig kunnskap om utviklinga i dagens porno, der den virkelige hardpornoen er blitt dagligdags vare et par klikk fra mange såkalt seriøse nettsider. Det-

te er dypt deprimerende og mange av oss kan ønske å lukke øynene og ikke ta det inn over oss. Men kampen om kvinnesynet er grunnleggende. På slutten av 70 tallet var pornokampen en kamp om kvinners verdighet og syn på seg sjøl. Parallelt med den store økningen i kvinners yrkesaktivitet var den med å forme kvinners oppfatning av seg selv. Unge kvinners kamp mot porno har ikke mindre betydning i dag når det offentlige rom gjennomsyres av seksualiserte bilder.

Navnet Kvinner på tvers tydeliggjør at det er skiller – vi ønsker ikke en enhet som gjør noen grupper av kvinner tause på bekostning av de andre. Vi er glad for å se og høre at ulike grupper av kvinner bidrar med sine stemmer, og vi prøver å lage konferansene slik at det skal være lett å komme fram med ulike syn. Kvinner på tvers handler om å gi oss selv en annen form for tid og rom til å tre ut av våre vanlige sammenhenger der kvinneperspektiv ikke er det dominerende, der vi kanskje ofte blir lei av å være dem som maser om «gammeldagse» kvinnespørsmål og der vi sjøl kan miste det av syne – og inn i tid og rom der dette er det dominerende perspektiv. Der kvinner er normen. Det gir rom for andre tanker, for at vi kan se hverandre og bli klar over vår felles styrke.

Siri Jensen

Dette er en bearbejdet utgave av oppsummering holdt på Kvinner på tvers-konferansen 23. september 2001 v/Siri Jensen, Kvinnefronten.

PÅ TVERS AV:

- Kvinnebevegelsen og fagbevegelsen
- Ulike hovedsammenslutninger og fagforbund
- Mannsykker og kvinneyrker
- Privat og offentlig sektor
- Norske kvinner og innvandrerkvinner
- Kvinner i og utenfor arbeidslivet
- Lesbiske og heterofile
- Funksjonshemmede og funksjonsfriske

Kvinner på tvers